

Temat 1

Las zaprasza nas

Opracowanie merytoryczne: Barbara Czołnik
Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

Grupa wiekowa: uczniowie w wieku 10–14 lat

Miejsce zajęć: sala edukacyjna

Czas: dwie godziny lekcyjne

Cel główny:

- rozbudzenie zainteresowania lasem jako atrakcyjnym miejscem spędzania czasu wolnego;
- nauczanie zasad niekonfliktowego korzystania z lasu.

Cele szczegółowe:

Uczeń potrafi:

- w zakresie wiadomości:
  - podać różnorodne sposoby spędzania czasu wolnego w lesie;
  - wymienić, czego nie wolno robić w lesie;
- w zakresie umiejętności:
  - analizować i wyciągać wnioski z prezentacji slajdów oraz tekstu wiersza;
  - zredagować 10 zasad poprawnego zachowania się w lesie;
- w zakresie postaw i przekonań:
  - ocenić zachowania bohaterów wiersza;
  - uzasadnić słuszność hasła, że las jest piękny o każdej porze roku.

Metody pracy: pogadanka połączona z pokazem slajdów, burza mózgów, pokaz, pytania i odpowiedzi, ćwiczenia praktyczne.

Strategia nauczania: asocjacyjna, emocjonalna, operacyjna.

Formy pracy: zbiorowa – cała klasa, grupowa, indywidualna.

Środki dydaktyczne: zagadka, treść wiersza pt.: „Wycieczka” W. Ścisłowskiego, komputer z projektorem i ekranem, komplet slajdów, karty pracy ucznia, ankieta ewaluacyjna, tablica lub flipchart oraz pisaki.

Przebieg lekcji:

Wprowadzenie:

1. Zaciekawienie uczniów tematem zajęć, przedstawienie slajdu z zagadką:
Co to jest?
W jednym miejscu wiele drzew.
Wśród tych drzew słychać śpiew,
a pod drzewem grzybek, ziele.
Odwiedź miejsce to w niedzielę. To jest... .
2. Przedstawienie tematu zajęć: „Las zaprasza nas” i zapisanie go na tablicy.

Faza realizacji:

1. Rozmowa z uczniami na temat sposobów spędzania czasu w lesie. Skojarzenia uczniów zapisujemy na tablicy.

2. Jak lasy są przygotowane na przyjęcie turystów? Pokaz slajdów wzbogacony komentarzem na temat zasad prawidłowego korzystania z obiektów rekreacyjnych.
Zestaw slajdów: 1) ścieżka leśna, 2) ścieżka rowerowa, 3) ścieżka konna, 4) ścieżka biegowa, 5) ścieżka narciarska, 6) ścieżka dydaktyczna, 7) wiata edukacyjna, 8) punkt widokowy, 9) parking leśny, 10) miejsce na ognisko, 11) pole biwakowe, 12) jagodzisko, 13) grzybobranie.
3. Wprowadzenie nowych terminów językowych dotyczących kilku rozwijających się aktywności turystycznych: nordic walking (spacer z kijkami, spacer skandynawski), orienteering (spacer lub bieg na orientację), survival (sztuka przetrwania) i birdwatching (obserwacja, fotografowanie ptaków).
  - a) Prezentacja slajdów i omówienie poszczególnych terminów.
  - b) Samodzielne rozwiązywanie zadania przez uczniów z karty pracy s. 1 (Połącz w pary nazwy i piktogramy).
4. Sprawdzenie poprawności wykonanego zadania.
5. Analiza wiersza Włodzimierza Ścisłowskiego „Wycieczka”. Samodzielna praca uczniów z kartą pracy s. 2 (Wymień nieodpowiednie zachowania w lesie).

Podsumowanie:

1. Dekalog właściwego zachowania w lesie – karta pracy s. 2 – praca w parach.
2. Prezentacja wybranych dekalogów.
3. Rozwiązywanie rebusu oraz zapisanie w 5 zdaniach uzasadnienia otrzymanego hasła – karta pracy s. 4 – praca samodzielna.
4. Prezentacja wybranych rozwiązań.

Opracowanie dla nauczyciela

Lasy są naturalnym miejscem rekreacji i wypoczynku, szczególnie dla mieszkańców miast i dużych aglomeracji. Są też miejscem licznych wycieczek organizowanych przez szkoły, podczas których dzieci i młodzież mają sposobność nawiązania osobistego kontaktu z przyrodą. Lasy w naszym kraju są przystosowane do pełnienia funkcji rekreacyjnej, turystycznej i edukacyjnej. W Lasach Państwowych, parkach narodowych, parkach krajobrazowych i miejskich znajdziemy rozwiniętą bazę turystyczną i edukacyjną w postaci parkingów, miejsc postoju, ścieżek dydaktycznych, rowerowych, konnych czy biegowych. Przygotowane są także pola biwakowe, miejsca biwakowe, obozowiska oraz miejsca na ognisko, wiaty turystyczne, punkty widokowe itp. Cała ta infrastruktura jest godna

polecenia organizatorom wypoczynku, rekreacji, sportu i edukacji na łonie przyrody. Ważnym zagadnieniem jest zachęcanie dzieci i młodzieży do spędzania wolnego czasu w środowisku leśnym, które korzystnie wpływa na ich zdrowie, kondycję fizyczną oraz wiedzę przyrodniczą czy historyczną. Z drugiej jednak strony należy też przygotować młode pokolenia do kultury obcowania z lasem. Należy rozwijać ich świadomość na temat konieczności niekonfliktowego korzystania z lasu oraz przestrzegania norm i zasad obowiązujących w tym zakresie. Scenariusz zajęć pt.: „Las zaprasza nas” jest propozycją mającą ułatwić osiągnięcie powyższych celów. Poniżej przytoczone są opisy wybranych elementów infrastruktury turystycznej w lasach oraz wybranych aktywności rekreacyjnych, które cieszą się coraz większym zainteresowaniem.

1. **Ścieżka leśna** – obiekt podziału powierzchniowego lasów ogólnie dostępny dla turystyki pieszej, z wyjąt-

kiem miejsc objętych zakazem z uwagi na prowadzone prace leśne.

2. **Ścieżka dydaktyczna** – szlak pieszy, wytyczony w taki sposób, aby na jego trasie znalazło się jak najwięcej obiektów przyrodniczych, czasem zabytków architektury, techniki czy też miejsc istotnych w historii regionu lub kraju. Celem tworzenia ścieżek dydaktycznych jest z jednej strony regulacja ruchu turystycznego, zwłaszcza na terenach istotnych z punktu ochrony przyrody, z drugiej natomiast strony edukacja poprzez obserwację obiektów w ich naturalnym środowisku. Elementami wyposażenia tych ścieżek są tablice informacyjne, wiaty lub zadaszenia, punkty widokowe itp. Terminu tego nie należy mylić ze ścieżką edukacyjną zdefiniowaną w szkolnictwie.
3. **Szlak rowerowy** – wydzielona w terenie przyrodniczym trasa przeznaczona wyłącznie dla ruchu rowerowego, oznaczona odpowiednim znakiem turystycznym, czasami tablicą informacyjną ilustrującą jej przebieg, dystans, atrakcje turystyczne itp. Celem tworzenia takich ścieżek jest regulacja ruchu turystycznego oraz zaspokajanie potrzeb w zakresie tego rodzaju aktywności. Terminu tego nie należy mylić z drogą rowerową zdefiniowaną w Kodeksie Drogowym.
4. **Szlak konny** – wydzielona w terenie przyrodniczym trasa przeznaczona wyłącznie do uprawiania jazdy konnej, oznaczona odpowiednim znakiem turystycznym, czasami tablicą z informacjami przydatnymi dla turystów uprawiających ten rodzaj aktywności. Celem tworzenia takich ścieżek jest regulacja ruchu turystycznego na terenie przyrodniczym oraz zaspokajanie potrzeb jeździeckich turystów.
5. **Ścieżka sprawnościowa (ścieżka zdrowia)** – ogólnodostępny, bezpłatny odcinek szlaku turystycznego wyposażony w urządzenia służące do wykonywania ćwiczeń sportowo-rekreacyjnych. Najczęściej są to: drążek, drążek do przewrotów, drabinka prosta lub ukośna, pieńki, poręcze, równoważnie, ławeczka do „brzuszków”, koła akrobatyczne oraz belki do przeskoków.
6. **Leśne pole biwakowe** – ogólnodostępny, oznakowany, płatny obiekt turystyczno-wypoczynkowy pełniący funkcję noclegową. Obiekt musi mieć oznakowany dojazd drogą leśną (której stan umożliwia dotarcie samochodem osobowym) i być zlokalizowany we wnętrzu lasu lub na jego skraju. Obiekt musi być wyposażony w infrastrukturę techniczną, tj. prąd, wodę, gaz. Ponadto wymagana jest minimum jedna toaleta typu TOI TOI, umywalka, pomieszczenie kuchenne i świetlica.
7. **Miejsce na ognisko** – ogólnodostępny, oznakowany, bezpłatny obiekt turystyczno-wypoczynkowy zlokalizowany we wnętrzu lasu lub na jego skraju, umożliwiający turystom wypoczynek oraz legalne rozpalenie ogniska. Obiekt ten musi być wyposażony w palenisko, ławkę, ławo-stół lub wiatę oraz regulamin użytkowania miejsc na ognisko.
8. **Punkt widokowy** – miejsce lub punkt topograficznie wyniesiony w terenie, z którego układ wizualny obszaru widzenia dla obserwatora jest szeroki i daleki. Ze względu na działalność człowieka wyróżniamy punkty widokowe naturalne (wzniesienia, zbocza gór, skarpy, szczyty, brzegi jezior i rzek) i sztuczne (wieże widokowe, tarasy i moła). Ze względu na kąt widzenia punkty widokowe dzielimy na pełne (kąt widzenia 360°), szerokie (kąt widzenia powyżej 180°) i ograniczone (kąt poniżej 180°).
9. **Parking leśny** – ogólnodostępny, oznakowany, bezpłatny obiekt turystyczno-wypoczynkowy zlokalizowany we wnętrzu lasu lub na jego skraju, umożliwiający przemieszczającym się turystom bezpieczne zaparkowanie samochodu i dłuższy odpoczynek. Teren parkingu jest wyposażony w miejsca do postoju samochodów osobowych i autokarów, wiaty turystyczne lub ławo-stoły oraz tablicę z regulaminem porządkowym. Dodatkowo parking leśny może być wyposażony w miejsce na ognisko, plac zabaw dla dzieci i urządzenia sportowe dla młodzieży.
10. **Miejsce postoju** – ogólnodostępny, bezpłatny obiekt turystyczno-wypoczynkowy zlokalizowany wewnątrz lasu lub na jego skraju, umożliwiający postój przemieszczającym się turystom. Obiekt ten pozbawiony jest infrastruktury turystycznej.
11. **Wiąta turystyczna** – zadaszony obiekt konstrukcji drewnianej wyposażony w stoły, ławy lub inne urządzenia umożliwiające turystom odpoczynek lub przeprowadzenie zajęć edukacyjnych.
12. **Nordic walking (czyt. nordik folkling)** – forma rekreacji polegająca na marszach ze specjalnymi kijami. Ma więcej zalet niż zwykły marsz czy bieganie. Rozwija siłę i wytrzymałość ramion, ułatwia wchodzenie na wzniesienia, zwiększa stabilność chodu, redukuje nacisk na kolana, biodra i plecy, odciąża stawy, powoduje spalanie większej liczby kalorii niż przy normalnym chodzeniu. Jest wskazana dla osób w każdym wieku.
13. **Food orienteering (czyt. fud orientiring)** – bieg na orientację. Jest to dyscyplina sportowa, w której zawodnik, posługując się mapą i kompasem, ma za zadanie w jak najkrótszym czasie przejść lub przebiec określoną trasę wyznaczoną w terenie (jest to zazwyczaj las) przez punkty kontrolne. Trasa biegu, jej długość oraz skala trudności zależą od kategorii wiekowej i poziomu zaawansowania technicznego zawodników. W praktyce liczy ona w linii prostej 3 km dla 11-latków i 12–16 km dla seniorów. Punkt kontrolny może być wyposażony w perforator karty startowej lub urządzenie elektroniczne, którego zawodnik dotyka chipem założonym na palec. Jeśli zawody odbywają się w nocy, punkt startowy jest wyposażony

w element odblaskowy, a zawodnicy mają na głowie specjalną latarkę. W Polsce uprawiane są także inne dyscypliny orientacji. Są to jazda rowerowa na orientację, radioorientacja sportowa i sportowa nawigacja satelitarna w oparciu o odbiornik GPS.

14. Survival (czyt. *surwiwal*) – sztuka przetrwania. Rodzaj aktywności człowieka skierowanej na gromadzenie wiedzy i umiejętności związanych z przetrwaniem w warunkach ekstremalnych. Jedną z jego odmian jest survival zielony odbywający się w naturze, z dala od cywilizacji. Nastawiony jest na rekreację, ale także przygotowanie do działań w warunkach zagrożeń podczas klęsk żywiołowych, np. pożaru, powodzi, wichury lub zagubienia się w lesie. Survival to szkolenie polegające na ćwiczeniu odporności fizycznej i psychicznej jako przeciwwaga dla wyuczzonej bezradności. Działania survivalowe skupiają się na przetrwaniu osobniczym i polegają na zapewnieniu: tlenu potrzebnego do oddychania, ciepłoty zewnętrznej powiązanej ze znalezieniem lub budową schronienia oraz ubrania, znajomością rozpalania i utrzymania ognia, znajdowaniu pokarmu w danym terenie oraz jego przyrządzaniu, zdobywaniu oraz uzdatnianiu wody, swobodzie poruszania się, unikaniu zagrożeń, kształtowaniu sprawności fizycznej i umysłowej oraz sprawności funkcjonowania społecznego. Szkoły przetrwania czerpią i integrują wiedzę z wielu dziedzin, takich jak: botanika, zoologia, chemia, fizyka, geografia, fizjologia, grzyboznawstwo, materiałoznawstwo, medycyna, meteorologia, myślistwo, rybołówstwo, nawigacja, psychologia, sztuka kamuflażu, terenoznawstwo i traperka. Elementy wiedzy i umiejętności survivalowych potrzebne są w ratownictwie górniczym, górskim, morskim oraz w pożarnictwie, a także w zawodzie lotnika, marynarza, rybaka itp.

15. Birdwatching (czyt. *birdłoczing*) – obserwowanie ptaków, ptasiarstwo. Jest to rodzaj hobby polegający na obserwacji ptaków gołym okiem lub przez lornetkę albo lunetę. Miłośnicy tego hobby nazywani są ptasiarzami lub ptakolubami. Osoby te zgłębiają wiedzę na temat wyglądu ptaków, ich głosów, zachowań i biologii. Ponadto lubią fotografować. Ptasiarze zwykle prowadzą notatki i wymieniają się informacjami na internetowych forach i grupach dyskusyjnych. Często biorą udział w liczeniu ptaków migrujących lub zimujących na danym obszarze. Nierzadko uczestniczą w działaniach ochroniarskich prowadzonych przez organizacje przyrodnicze. Wśród miłośników ptaków obowiązują pewne reguły. Dobro ptaków jest najważ-

niejsze, ważniejsze niż chęć zrobienia zdjęcia. Dlatego każdy ptasiarz powinien: ograniczać niepokojenie ptaków do minimum, nie zakłócać spokoju ptaków przy gnieździe, gdyż grozi to porzuceniem lęgu przez ptaki, a także ułatwia rabowanie jaj lub piskląt przez drapieżniki. Każdy ptasiarz powinien zachować w tajemnicy miejsca gniazdowania ptaków, zwłaszcza gatunków rzadkich lub zagrożonych. Ponadto powinien włączać się w działania związane z ochroną środowiska przyrodniczego oraz bezwzględnie przestrzegać prawa dotyczącego ochrony przyrody. W niektórych rezerwach i parkach narodowych ustawia się specjalne kryjówki, platformy i wieże obserwacyjne, które ułatwiają dostrzeganie ptaków, nie powodując ich niepokojenia.

Rozwiązanie karty pracy:

Zadanie 2

Zasady poprawnego zachowania w lesie:

1. Zachowujemy ciszę.
2. Nie śmiecimy.
3. Nie łamiemy roślin.
4. Nie płoszymy zwierząt.
5. Nie niszczymy grzybów.
6. Nie wybieramy z gniazd ptasich jaj.
7. Nie wchodzimy do ostoi zwierząt.
8. Nie wchodzimy na uprawy leśne.
9. Nie rozpalamy ognia w dowolnym miejscu.
10. Nie niszczymy urządzeń turystycznych.

Zadanie 3

1. Hasło rebusu: Las jest piękny o każdej porze roku.

Literatura:

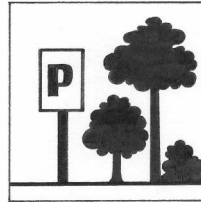
- Kacprzyk W., „Las bez barier – obiekty terenowe”, Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych, Bedoń 2013.
 Kroll B., „Bądźmy mądrymi użytkownikami przyrody”, scenariusze lekcji z języka polskiego, maszynopis, Tczew 2013.
 Ścisłowski W., „Dzień dobry drzewa”, W: „Gruby, Piegus, Rudy i ja. Wiersze dla dzieci starszych”, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1988.

Strony internetowe:

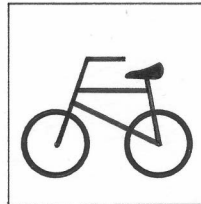
- http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Obserwacja_ptaków
http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=ścieżka_educacyjna
http://pl.wikipedia.org/wiki/Bieg_na_orientacje
http://pl.wikipedia.org/wiki/Droga_rowerowa
http://pl.wikipedia.org/wiki/Nordic_walking
http://pl.wikipedia.org/wiki/Obserwacja_ptak
http://pl.wikipedia.org/wiki/Sztuka_przetrwania

1. Połącz w pary poniższe nazwy i piktogramy.

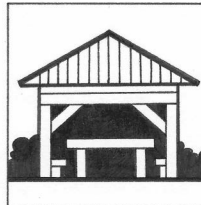
Ścieżka rowerowa

Ścieżka konna

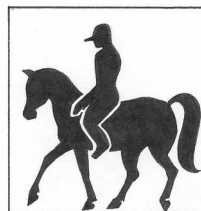
Ścieżka dydaktyczna

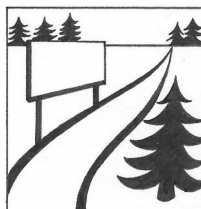
Parking leśny

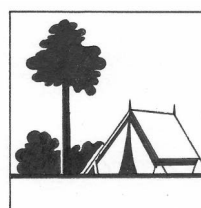
Pole biwakowe

Wiata edukacyjna

Punkt widokowy

Włodzimierz Ścisłowski
Wycieczka

Był las
proszę was,
i do tego lasu
dla zabicia czasu
przyszli chłopcy weseli
i do dzieła się wzięli.

Pierwszy wyrzeźbił w korze
swoje nazwisko nożem.
Drugi, gdy tylko przybył
nogami zmiądzzył grzyby.
Trzeci nałamał gałęzi,
i motyla uwięził.

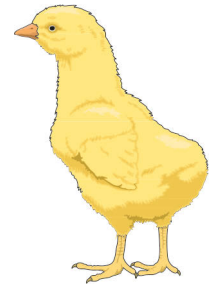
Czwarty wrzeszczał jak goryl,
(słysząc go do tej pory).
Piąty z wiatrówką w dłoni
wiewiórkę zaczął gonić.
Szósty się bardzo rozgniewał
wiec tłukł butelki o drzewa.

A las,
proszę was,
tak westchnął żałośnie:
- Ja wyrosłem pięknie!
A co z was wyrośnie??

2. Napisz w 10 punktach zasady poprawnego zachowania się w lesie.

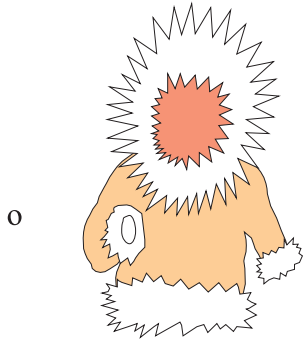

3. Rozwiąż poniższy rebus, a odgadnięte hasło uzasadnij w pięciu zdaniach.

ż = st

s = ę   lę = ny

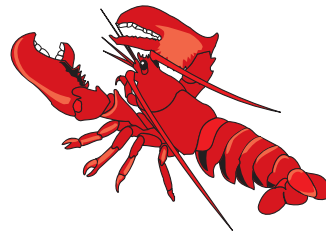

o

o = a   uch = dej

+ ze

+ u

a = o

Rozwiązanie: _____

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

4. Ankieta ewaluacyjna lekcji „Las zaprasza nas”

1. W skali od 1 do 6 oceń dzisiejszą lekcję i swój udział w niej:

a) lekcja: _____

b) mój udział: _____

2. Napisz, co na lekcji podobało ci się najbardziej, a co sprawiło Ci kłopot:

a) Najbardziej podobało mi się: _____

_____

b) Miałem/miałam problemy z: _____

_____

